

El fum puja al cap

La rovellada porta del saló de fumadors havia quedat oberta a la boira de l'Atlàntic Nord, mentre el gran vaixell de passatgers es balancejava i s'inclinava fent sonar la sirena per avisar de la seva presència a la flota pesquera.

—Aquell noi, en Cheyne, és inaguantable —va dir un individu amb abric de llana, tancant la porta bruscament—. No el volem aquí. És un mal educat.

Un alemany de cabells blancs va agafar un sandvitx i va murmurar entre mos i mos:

—Conec els de la *zeva clase*. Amèrica és plena de criatures com ell. És el que jo dic, *fostès* haurien d'importar cordes de nusos lliures d'impostos.

—Bah! Realment, no és tan dolent, el noi. És més digne de compassió que d'una altra cosa —va dir un novaiorquès arrossegant les paraules, ajagut entre coixins tan llarg com era, sota la humida claraboia—. La seva mare és una dama encantadora,

però des que era un nen l'ha portat d'hotel en hotel i és incapaç de controlar-lo. El noi va a Europa a completar la seva educació.

—La seva educació no ha començat encara —va afegir un passatger de Filadèlfia, arraulit en un racó—. Aquest noi rep dos-cents dòlars de paga al mes, segons m'ha dit. I encara no ha complert setze anys.

—El *zeu* pare té ferrocarrils, oi? —va preguntar l'alemany.

—Sí. I mines i serradores i vaixells —va contestar avorrit el de Filadèlfia—. És amo de mitja dotzena de companyies ferroviàries i de la meitat de la fusta de la costa del Pacífic; el vell s'ha construït una mansió a San Diego i una altra a Los Angeles, però la seva dona diu que no li prova l'oest, així que va d'aquí cap allà amb el noi i els seus nervis, gastant-se els diners des de Florida fins a Nova York, intentant trobar alguna cosa que entretingui el nen, suposo. Quan el jovenet acabi a Europa serà una autèntica perla.

—I què li passa al pare perquè no pugui tenir cura del fill? —va dir l'individu de l'abric de llana.

—El vell es dedica a fer fortuna. M'imagino que no vol que el molestin. S'adonarà del seu error d'aquí a uns quants anys. Llàstima, perquè el noi té un bon fons si algú sap arribar-hi.

Una vegada més la porta es va obrir de cop i un noi menut i esvelt, d'uns quinze anys, amb un cigarret a mig fumar penjant-li de la boca, es va recolzar al llindar. El to groguenc de la seva pell no era propi de la seva edat, i en la seva mirada hi havia una barreja d'indecisió, fatxenderia i escassa intel·ligència. Vestia una caçadora de color cirera, pantalons curts, mitjons vermells, sabatilles esportives i una gorra vermella de franel·la tirada cap enrere. Després de xiular entre dents i d'observar els presents al saló, va dir amb veu alta i cridanera:

—Quina boira que hi ha a fora! Se senten els vaixells de pesca com grallen als voltants. No seria divertit que n'enfonséssim un?

—Tanca la porta, Harvey —va dir el novaiorquès—. I queda't a fora. Aquí no hi fas cap falta.

—Qui m'ho impedirà? —va respondre el noi, amb intencionada calma—. És que m'ha pagat vostè el passatge, senyor Martin? Crec que tinc el mateix dret que qualsevol de ser aquí.

Va agafar uns daus d'un tauler de dames i se'ls va començar a passar d'una mà a l'altra.

—Bé, senyors, això és un avorriment. —I traient-se un grapat de bitllets de la butxaca, va afegir—: No podríem organitzar una partideta de pòquer?

—Com està la teva mama? —va preguntar algú—. No l'he vista durant el dinar.

—Suposo que és a la seva cabina; gairebé sempre es mareja en alta mar. Donaré quinze dòlars a la cambrera perquè la cuidi. No m'agrada baixar si puc evitar-ho, perquè passar per davant del rebost del cuiner em remou l'estómac.

—No cal que et disculpis, Harvey.

—Qui s'està disculpant? Per ser la primera vegada que viatjo amb vaixell, no m'he marejat, excepte el primer dia. No, senyor! —va dir, i va clavar un cop de puny de triomf a la taula.

—Vaja! No hi ha dubte que ets un producte de primera qualitat, amb la marca ben clara —i el viatger de Filadèlfia va badallar—. Quan acabis de créixer, et convertiràs en un motiu d'orgull per al teu país, si ningú no t'ho impedeix.

—I tant! Sóc nord-americà, abans, durant i a totes hores, i així ho demostraré quan desembarqui a Europa. Uf! Se m'ha apagat el cigarret. No puc suportar aquesta fulla d'enciam que ven el cambrer. Algú té un cigarret de debò?

L'alemany va obrir la seva petaca i va oferir a en Harvey un havà prim i molt negre.

—Això és el millor que hi ha per fumar, *jofè* amic —va dir—. Vols *profar-lo*? Sí? Mai no deus *hafer profat* res millor.

En Harvey va encendre cerimoniosament aquell cigar tan lleig. Tenia la sensació d'estar entrant al món dels adults.

—Es necessitaria alguna cosa més forta que això per fer-me caure —va dir, sense saber que estava encenent un autèntic petard.

—Ho *feurem* de seguida —va comentar l'alemany. I dirigint-se al cap de màquines, que acabava d'entrar, li va preguntar—: On *zom* ara, *zenyor* Mactonal?

—Just on hem de ser, més o menys, senyor Schaefer —va contestar aquest—. Aquesta nit arribarem al Gran Banc;¹ però, en general, es pot dir que des del migdia estem enmig de la flota pesquera, hem passat fregant tres *doris*² i gairebé ens emportem el botaló³ d'un vaixell francès. I amb això ja ho he dit tot.

—T'agrada el meu *zigar*, oi? —va preguntar l'alemany, veient que a en Harvey se li havien omplert els ulls de llàgrimes.

—Ja ho crec! Intens sabor —va respondre el noi, serrant les dents—. Em sembla que hem reduït la marxa, oi? Vaig a coberta.

En Harvey va anar cap a la barana més propera. Es trobava realment malament, però va veure que un cambrer estava recollint les hamaques i l'orgull va fer que s'allunyés cap al final de la coberta de popa,⁴ que acabava en forma de closca de tortuga, a prop de l'asta de la bandera. No hi havia ningú. Allà es va inclinar, afectat d'unes incontenibles nàusees, ja que el sabor de l'havà, unit al vaivé del vaixell i a l'estrèpit de l'hèlice, semblava que volia arrancar-li les entranyes. El cap estava a punt d'esclatar-li i guspises de foc ballaven davant dels seus ulls; va sentir que el seu cos perdia pes i que els seus talons flotaven en l'aire. Estava a punt de desmaiar-se a causa del mareig, quan una sacsejada del vaixell el va llançar per sobre de la barana a l'extrem de la coberta. Llavors, una enorme onada grisa que va sorgir d'entremig de la boira el va embolcallar i el va arrossegar fora del vaixell; un gran mantell verd es va tancar a sobre d'ell i va caure en un son profund.

---

¹Gran Banc: Es refereix a un dels bancs de bacallà situats a la costa nord-est dels Estats Units.

²*Dory*: Nom femení familiar que els pescadors donaven a les petites barques de pesca.

³Botaló: Pal llarg que surt per davant d'una embarcació i on se subjecten les cordes de les veles de fora.

⁴Popa: Part del darrere del vaixell. És el contrari de la proa, que és la part del davant.

El va despertar el so d'un corn de caça semblant al que es fa servir per avisar dels àpats als campaments d'estiu. A poc a poc va recordar que era en Harvey Cheyne i que s'havia ofegat i havia mort en ple oceà; però estava massa feble per pensar. Estava completament amarat d'aigua salada, un fred humit i enganxós li recorria l'esquena i noves olors li omplien el nas. En obrir els ulls va creure que encara estava surant al mar, perquè el veia córrer al seu voltant en ones platejades; però va comprovar que realment estava ajagut sobre un munt de peixos mig morts i que davant dels seus ulls hi havia una ampla esquena humana ficada en un jersei blau.

«S'ha acabat», va pensar. «Sóc mort i aquest és l'encarregat de portar-me a l'altre món.»

Va fer un gemec i aquella figura masculina va girar el cap i va mostrar un parell de petites arracades en forma d'anella daurades mig amagades entre els seus arrissats cabells negres.

—Ahà! Ja et trobes millor? —va dir—. Continua ajagut; és millor per mantenir l'equilibri. —I va seguir parlant, mentre amb un ràpid moviment dels remes va impulsar la proa del bot cap a un mar que el va alçar més de vint peus,⁵ només per deixar-lo caure en un profund pou envidrat, sense que per això interrompés la conversa—. Ha estat bé això de pescar-te, t'ho dic jo. Eh? Però encara ha estat millor que el teu vaixell no em pesqués a mi. Com vas caure a l'aigua?

—Em vaig marejar —va dir en Harvey—; em vaig marejar i no ho vaig poder evitar.

—Va ser en el moment just en què vaig tocar la botzina i el teu vaixell va virar una mica. Aleshores vaig veure com queies.

---

⁵Peu: Mesura de longitud utilitzada especialment als països anglosaxons; equival a 30,5 centímetres.

Eh? Vaig pensar que l'hèlice t'hauria fet miques, però el mar et va portar cap a mi i et vaig agafar com si fossis un peix gros. Així que aquesta vegada t'has salvat de morir.

—On sóc? —va preguntar en Harvey, que no se sentia gens segur allà estirat.

—Ets amb mi al *dory*. Em dic Manuel, i vinc de la goleta⁶ *Som aquí* de Gloucester. Jo visc a Gloucester. Aviat ens cridaran per sopar. Eh?

En Manuel semblava tenir dos parells de mans i un cap de ferro fos, ja que, a més de bufar per un gros cargol de mar, havia de posar-se dret, balancejant-se sobre el fons pla del *dory*, i llançar l'estrident so a través de la boira. En Harvey no recordava quant va durar allò, perquè ell va continuar ajagut i aterrit pel fumejant onatge. Després li va semblar sentir un tret, el so d'una altra botzina i crits, i es va trobar al costat d'una altra embarcació més gran que el *dory*, però igual de lleugera. Va sentir diverses veus i va notar que el deixaven caure en un forat fosc, on uns quants homes amb vestits impermeables li van treure la roba i li van donar una beguda calenta. De seguida es va quedar adormit.

---

⁶Goleta: Embarcació de vela amb dos pals, el major i el trinquet, que serveixen de subjecció a les veles. També es diu bergantí.